

**Ретьман Інна Миколаївна,**  
заступник директора з виховної  
роботи Веселівського  
навчально-виховного комплексу  
«загальноосвітня школа I-III ступенів  
– дошкільний навчальний заклад»  
Кіровоградської районної державної  
адміністрації Кіровоградської області

**Розвиток творчого потенціалу освітян  
у контексті педагогіки Василя Сухомлинського**

*Учитись важко, а учити ще важче,  
Але не мусиш зупинятись ти.  
Як дітям віддаси усе найкраще,  
То й сам сягнеш нової висоти.  
В. О. Сухомлинський*

*«Творчий потенціал педагога не є явищем, багажем, який людина носить із собою все життя в незмінному вигляді. Він змінюється, розвивається, збагачується і в цьому розумінні є невичерпним. Межі розвитку творчого потенціалу педагога не існує, як і не існує і межі розвитку особистості»[3,с. 28].*

Навіть в нелегкий і нестабільний час економічної кризи є велика потреба у професійних, конкурентоспроможних педагогічних кадрах. Від професіоналізму вчителя залежить і рівень професійної майстерності учнів, їх знання, вміння та навички.

У "Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті" визначена головна мета української освіти – створити умови для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України. Пріоритетами державної політики в розвитку освіти є особистісна орієнтація освіти, формування національних та загальнолюдських цінностей, створення рівних можливостей для здобуття якісної освіти. Домінантою в стратегії освітньої політики сьогодні стала гуманізація вітчизняної педагогічної науки й практики [1,с. 3].

Погляди В.О. Сухомлинського на професію вчителя і шляхи піднесення його професійної майстерності є актуальними в умовах сьогодення. Про це йдеться у таких працях: «Павлиська середня школа», «Сто порад учителеві», «Розмова з молодим директором школи», в статтях «Майстерність», «Учитель і діти», «Суспільство і вчитель» та інших.

Творчу діяльність педагога Василь Олександрович розглядав як складну, багатогранну справу, яка починається там, «де зароджується іскра

живої, трепетної думки, що шукає відповідь на питання, яке висувається життям. Без бажання знайти причинні залежності між явищами ця іскра ніколи не загориться. Питання, що запалює іскру творчості, виникає тоді, коли ти хочеш бачити результати своєї праці кращими, ніж вони є зараз, коли тобі не дає спокою думка: чому твої зусилля не приводять до того, до чого вони, здавалося б, повинні привести?» [3,с. 58]

Основним освітнім орієнтиром виступає повага до особи, сприяння розвитку та збагаченню її духовно творчого потенціалу, складовими якого є природні задатки та набуті в процесі соціалізації знання та вміння, вольові передумови до активної діяльності.

Творчий потенціал вчителя не є суто природним даром, який отримує або не отримує людина з народження. Для вчителя здатність до творчого вирішення педагогічних проблем є неодмінною умовою його професійної діяльності. А отже, розвиток творчих здібностей, творчого потенціалу професійних педагогів завжди знаходився й знаходиться в центрі уваги системи педагогічної освіти.

Управління розвитком творчості вчителя передбачає забезпечення в школі наступних організаційно-педагогічних умов:

- забезпечення вчителів вільним часом; не варто відволікати їх на завдання, не пов'язані з навчально-виховним процесом, якими вони на той час важливими чи привабливими керівникам не уявлялися;
- створення сучасної матеріальної бази для творчої педагогічної діяльності (бібліотеки, комп'ютери, спеціалізовані кабінети, мультимедійні дошки);
- створення морально-психологічних умов у школі: доброзичливих ділових стосунків між педагогами, підтримки творчості вчителя з боку керівництва, попередження конфліктів [4,с. 48];
- планування творчості вчителів керівництвом школи.

Джерелами такого планування є аналіз навчально-виховного процесу, виявлення його основних проблем, вивчення особистості кожного вчителя з метою вираження його творчого потенціалу. У спадщині В.О. Сухомлинського ідеї розвитку директором творчого потенціалу вчителя ґрунтувались на дослідженнях власної праці. Педагог зазначав: «Як дбайливий садівник готує ґрунт під троянди, так директор школи повинен готувати ґрунт для запозичення передового досвіду. І підготовка цього ґрунту залежить передусім від майстерності директора школи як педагога» [3,с. 67].

Також слід звернути увагу на розробку творчих планів учителями. Вони не є самоціллю і не слід зобов'язувати до цієї роботи всіх учителів, оскільки творчість не виникає примусово. Особистий творчий план учителя має спонукати його до роздумів про свою роботу, до самоаналізу, а в результаті до розкриття творчого потенціалу.

Одним із шляхів професійного розвитку вчителя, проявами новаторства є узагальнення своїх здобутків і пропаганда їх засобами

масової інформації – шляхом друку у фахових журналах, газетах, методичних посібниках на сайтах мережі інтернет.

Творчість є однією із складних і таємничих явищ людського життя. Це діяльність, що породжує щось якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю та певною унікальністю. Педагогічна творчість спрямована на особистість учня, що розвивається. Творчість учителя виявляється насамперед у прагненні й умінні постійно вдосконалювати свою педмайстерність, відкидати застарілі, знаходити нові, більш досконалі методи практичної реалізації вимог часу, творчо застосовувати надбання передового досвіду, досліджувати свою роботу [2,с. 34].

Слід зазначити, що ефективний розвиток педагогічної творчості і самореалізація вчителя можливі тоді, коли діяльність школи, система методичної роботи будується з урахуванням особистості вчителя, його віку, стажу, рівня педагогічної майстерності, ініціативи та здібностей.

Особливого значення набувають активні та інтерактивні форми методичної роботи: ділові педагогічні ігри, лекції-консультації, тренінги, моделювання конкретних ситуацій, розробка проєктів. Такі методи формують умови для розвитку творчого потенціалу вчителя, дозволяють створити відчуття психологічної безпеки, гри, спонтанності, стимулюють самоаналіз та педагогічну рефлексію і мотивацію до творчої діяльності.

Варто зауважити, що кожному вчителю необхідно розвивати свою, індивідуальну методичну творчість, а не лише спиратися на досвід колег. Напевне, багато кому з колег доводилося переконуватися, що навіть найдовершеніші та найоригінальніші методичні розробки новаторів мають бути творчо засвоєні. Переймати можна концепцію, загальний принцип передового досвіду, а не сліпо копіювати його, оскільки таким чином відбувається механічне перенесення чужих думок і знахідок на не готовий належним чином ґрунт, без урахування специфіки іншого класу, його інтересів та рівня підготовленості, а також індивідуальних особливостей самого педагога.

Формування висококваліфікованого творчого вчителя школи, вироблення в нього вмінь і бажання самостійно працювати над собою, віддавати свій розум і серце підростаючому поколінню є одним із найважливіших завдань сучасної педагогічної освіти.

Отже, творчий учитель - це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної креативності, відповідним рівнем знань предмету, який викладає, набутими психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками, які, за сприятливих для педагогічної творчості учителя умов, забезпечують його ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей учнів.

Творчість є необхідною складовою праці вчителя. Без неї неможливий педагогічний процес. Творчість педагога специфічна за своєю суттю. Учитель дає нове життя науковим фактам, гіпотезам, теоріям, відкриваючи їм шляхи до розуму і серця своїх учнів. При цьому творчість –

необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості. Творчість, розвиваючи здібності, формує педагогічну талановитість учителя.

Отже, творчість є необхідною складовою праці вчителя. Творчість – необхідна умова становлення кожного вчителя, його самопізнання, саморозвитку, формування педагогічного таланту. А «Творчість учителя запалює вогник дитячої творчості».

### **Література:**

1. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості; Ін-т системних досліджень освіти МО України.– К.: Фірма "ВИПОЛ", 1994 р.
2. Кан-Калик В. А., Никандров Н. Д. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 1990 р.
3. Сухомлинский В. А. Сто советов учителю. – К.: Радянська школа, 1984 р.
4. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. – К., 1989 р.